

סוכה פרק ראשון סוכה

ב.

מתני' סוכה שהיא גבוהה שסבך הסוכה מונח בגובהה של למעלה מעשרים אמה פסולה לדעת חכמים, ורבי יהודה מכשיר - בגמרא מפרש פלוגתייהו: בגמרא יתפרש שהמחלוקת כאן תלויה גם במשך

גודל הסוכה, וכן טעמי המחלוקת נוספים על טעם מחלוקתם הידועה במבוי (ובנר חנוכה) מפני דלא שלטא בי עינא, ושיאינה גבוהה עשרה טפחים בגמרא מפרש טעמא: שאינו ראוי לדירה, ונלמד גם מן התורה באסמכתא לכפורת והארון והלכה למשה מסיני שאין דין מחיצה על פחות מעשרה. ושואן לה שלש דפנות - נמי בגמרא יליף להו גם דין סוכה שיהיו לה שלוש דפנות לפחות ובשתיים פסולה נלמד בגמרא שנדרש מהתורה, ושחמתה מרובה מצלתה - מאחר ויש מעט סבך המועט צטל צרוב הריק מסבך והרי הוא כמי שאינו ועל שם הסבך קרויה סוכה: ולכן פסולה. ואפשר שלבך נפתחת מסכתו במילה "סוכה" ולא נפתח במילים סבך המונח למעלה מעשרים, ובזה ראוי לפתוח את דיני חג ה"סוכות" (וכפי שנראה בגמרא שמטרת הסוכה לצל לבך הסביר רש"י בפירוט יתר ולא הפנה לגמרא כבשאר).

גמ' תנן למדנו במשנה התם בעירובין מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה - מבוי סימטה ודרך שהוא סתום משלש צדין, וראשו פתוח לרשות הרצים, וחצירות פתוחות לו ויואלות ואלות אנשי החצרות יוצאים ובאים בדרך המבוא לרשות הרצים, הרי הוא רשות היחיד לצני חצירות, ואסרו חכמים להוציא מרשותו לרשות חצירו צלא עירוב, שהחצירות כל אחת רשות לעצמה והמבוי הרי הוא ברשות אחת לכולן והצריכו צו שיחוף עירוב להשתתף כל החצירות ולפי שאין לו מחיצה השיחוף צאחת מן החצירות ולפי שאין לו מחיצה רציעית וקרוב הוא להיות דומה לרשות הרצים או לחי זקוף או קורה מכותל לכותל ואם גבוה הקורה מעשרים אמה: ימעט יספיל: רבי יהודה אומר אינו צריך - מעט יספיל: רבי יהודה אומר אינו צריך - והתם מפרש טעמא ושם בעירובין הגמרא מסבירה את הצריכותא להשמיע דין זה בעירובין ובסוכה לשיטתו, שסובר שבכל גובה שלטא עינא.

שואלת הגמרא מאי שנא גבי - מדוע שינה אצל דיני סוכה דתני דכתב פסולה, ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא איך לתקן שתהיה כשירה.

מתרצת הגמרא סוכה דאורייתא - דעשרים אמה דילה ילפינן מדאורייתא וקודם שנשנית המשנה נאמרה שיעורה מסיני: תני פסולה -

סוכה, ורבי יהודה מכשיר. בגמרא^א מפרש פלוגתייהו: ושאנינא גבוהה עשרה. בגמרא^ב מפרש טעמא: שלש דפנות.

נמי בגמרא^א יליף להו: ושחמתה מרובה מצלתה. המועט צטל צרוב והרי הוא כמי שאינו ועל שם הסבך קרויה סוכה: **גמ'** מבוי שהוא גבוה. מבוי שהוא סתום משלש צדין וראשו פתוח לרשות הרצים וחצירות פתוחות לו ויואלות ואלות לרשות הרצים הרי הוא רשות היחיד לצני חצירות ואסרו חכמים להוציא מרשותו לרשות חצירו צלא עירוב שהחצירות כל אחת רשות לעצמה והמבוי רשות לכולן והצריכו צו שיחוף להשתתף כל החצירות צפת או ציין ולהניח השיחוף צאחת מן החצירות. ולפי שאין לו מחיצה רציעית וקרוב הוא להיות דומה לרשות הרצים הצריכו היכר צראשו הפתוח לרשות הרצים או לחי זקוף או קורה מכותל לכותל ואם גבוהה הקורה מעשרים אמה: ימעט יספיל: אינו צריך. והתם מפרש טעמא: **סוכה מדאורייתא**. דעשרים אמה דילה ילפינן מדאורייתא וקודם שנשנית המשנה נאמרה שיעורה מסיני: **מני פסולה**. שייך למיתני צה לשון פסול כלומר לא נעשית כחורה וכהלכה: מבוי. דכוליה מדרבנן דמדאורייתא סגי ליה בשלש מחציות ואינו צריך לקורה זו אלא מדרבנן: **מני תקנתא**. דלא שייך למיתני צה לשון פסול דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הרי היא תחלת הוראתו ומלותו: ואינעם אימא דאורייתא נמי. שייך למימר תקנתא: **סוכה דנפיש מילתא**. ואין דומין תקנותיהן זו לזו ואריך לשנות הלשון לכל תקנה ותקנה כגון בגבוהה ימעט וכשאינה גבוהה יגביה ושאין לה שלש דפנות יעשה לה ושחמתה מרובה יוסיף סבך הלכך פסיק ותני פסולה דמאי למיכללינהו לכולהו צהך פסולה דקיימא לן (פסחים דף ג:) ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה: **מבוי לא נפיש מילתא**. צחותה משנה: למען ידעו. עשה סוכה ששיצתה ניכרת לך דכתב ידעו כי בסוכות הושבתי צוית ליש. הכי דריש ליה ואע"ג דאין יולא מידי פשוטו דהיקף ענני כבוד מיהו דרשינן ליה לדרשה: דלא שלטא צה עינא. שאינו רואה את הסבך וסוכה היינו סבך כשמה: וסוכה תהיה ללא משמע אין סבך אלא העשוי ללא: אלא צלא דפנות. שהללן מנגיעין זה לזה מתוך גובהה של דפנות ואין צריך סבך. ולקמין מוקי פלוגתייהו לר' זירא צשאין צה אלא ארבע על ארבע דקים להו לרבנן דצחאי שיעורא ליכא צל סבך אלא צל של דפנות:

עשירות קרינן. שני הרים גדולים והשפלה ביניהם ומתוך גובה ההרים אין חמה זורחת שם בשפלה: דל דפנות ליכא צל סוכה. שחמה צאה מתחתיה נמלא שמה צטל: שצעת ימים. סוכה של שצעה ותו לא דהיינו עראי ודייה צמחיות קלות: למעלה מעשרים צריך לעשות יסודותיה^א ומחציתיה קבועין שלא תפול: עד עשרים אמה דאדם עושה כו'. שפיר דמי דודאי יס צכלל קבע עראי והרי עשה כחורה ועל כרחך לא הקפידה תורה על העראי אלא לשם שיעור לתת לך שיעור בגובהה שתהא יכולה לעמוד ע"י יחידות עראי: כוליה

^א שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר ושאנינא יגבוהה עשרה טפחים יושאין לה^ב (שלשה) דפנות יושחמתה^ב מרובה מצלתה פסולה: **גמ'** תנן התם^ג מבוי שהוא גבוה^ג מעשרים אמה ימעט רבי יהודה אומר אינו צריך מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא סוכה דאורייתא תני פסולה מבוי דרבנן תני תקנתא ואיבעית אימא בדאורייתא נמי תני תקנתא מיהו סוכה^ד (דנפיש מילתה) פסיק ותני פסולה מבוי דלא נפיש מילתה תני תקנתא מנה"מ^ה אמר רבה דאמר קרא ילמען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה משום דלא שלטא בה עינא רבי זירא אמר מהכא^ו וסוכה תהיה לצל יומם מחורב עד עשרים אמה אדם יושב בצל סוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יושב בצל סוכה אלא בצל דפנות א"ל אביי אלא מעתה העושה סוכתו בעשתרות קרנים הכי נמי דלא הוי סוכה א"ל התם דל עשתרות קרנים איכא צל סוכה הכא דל דפנות ליכא צל סוכה ורבא אמר מהכא^ז בסוכות תשבו שבעת ימים ואמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי עד עשרים אמה אדם עושה דירתו דירת עראי למעלה מעשרים אמה אין אדם עושה דירתו דירת עראי אלא דירת קבע א"ל אביי אלא מעתה עשה מחיצות של ברזל וסיבך על גבן הכי נמי דלא הוי סוכה א"ל הכי קאמינא לך עד כ' אמה דאדם עושה דירתו דירת עראי כי עביד ליה דירת קבע נפיק למעלה מכ' אמה דאדם עושה דירתו דירת קבע כי עביד ליה דירת עראי נמי לא נפיק כוליה

סוכה פרק ראשון סוכה

ב.

שייך למיתני זה לשון פסול כלומר לא נעשית כחורה וכהלכה: מבוי - דכוליה מדרבנן, דמדאורייתא סגי ליה בשלש מחיצות ומותר טילטול במקום זה ואינו צריך לקורה זו שיהיה היכר בין רשות הרבים לרשות היחיד אלא מדרבנן: דרבנן תני תקנתא - דלא שייך למיתני זה לשון פסול דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הרי היא תחלת הוראתו ומלותו והם אלו שתיקנוה:

ואיבעית אימא בדאורייתא נמי - ועוד אפשר לתרץ שגם בדבר שפסולו מדאורייתא שייך למימר תקנתא אופנים לתקן ולהבשיר: ועל כן תני תקנתא, מיהו אבל סוכה דנפיש מילתה - שיש כאן פירוט של כמה דינים ואין דומין תקנותיהן זו לזו וצריך לשנות הלשון לכל תקנה ומקנה, כגון בגזוה - ימעט, וכשאינה גזוה - יגזיה, ושאיין לה שלש דפנות - יעשה לה דופן שלישי, ושחממה מרוזה - יוסיף סכך, הלכך פסיק ומני פסק ושנה בקצרה פסולה, דמני למיכללינהו לכולהו וכך אפשר לכולל את תמצית הדין צהן בתיבה אחת פסולה, דקיימאלן וכך למדנו ש(פסחים דף ג:) ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה: ועל כן פסיק ותני פסולה, אבל מבוי דלא נפיש מיליה - צאומה משנה: שנה רק דין אחד ועל כן תני תקנתא. כתב תקנה איך אפשר להבשיר המבוי.

שואלת הגמרא מאן הני מילי מהיכן נלמד שיש שיעור לגבהה של סוכה.

אמר רבא - דאמר קרא נאמר בתורה (ויקרא כג-מג) למען ידעו - עשה סוכה בפסוק הקודם נאמר בסוכות תשבו שבעת ימים ומזה נלמד שצריך שישצתה ניכרת לך, דכתיב - ידעו כי צסוכות הושצתי ופירושו לזימי לישצ הכי דריש ליה, ואע"ג דאין יולא מידי פשוטו שהידיעה היא טעם ישיבת סוכה המזכיר את הדרך במדבר מיציאת מצרים שזה היה בשמירה דהיקף ענני כבוד, ובכל אופן מיהו דרשינן ליה לדרשה: שידעו היושבים בסוכה הבאים אחריכם אלו דורותיכם, כי בסוכות חושבתי את בני ישראל, ולפיכך עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה, למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה משום דלא שלטא בה עינא - שאינו רואה את

הסכך בעת שיושב (וראה עירובין ו) וסוכה היינו סכך כשמה: (ובפי שפירש רש"י במשנה).

רבי זירא - אמר מחכא (ישעיה ד-ו) וסוכה תהיה לצל - משמע אין סכך אלא העשוי ללל: יומם מחורב נאמר בפסוק וסוכה תהיה לצל ומשמעותו שעיקר הסכך הוא לצורך צל המגן ביום מהשמש, וכדברי רש"י על הפסוק בישעיה וסוכה תהיה לצל וגו'. מחורב.

סוכה, ורבי יהודה מכשיר. בגמרא (י) מפרש פלוגתייהו: ושאינה גזוה עשרה. בגמרא (י) מפרש טעמא: שלש דפנות.

נמי בגמרא (י) יליף להו: ושחממה מרוזה מלטה. המועט בטל ברוב והרי הוא כמי שאינו ועל שם הסכך קרויה סוכה: גב' מבוי שהוא גזוה. מבוי שהוא סתום משלש דדין ורלאו פתוח לרשות הרבים וחצירות פתוחות לו ויואלות וצאות לרשות הרבים הרי הוא רשות היחיד לבני חצירות ואסרו חכמים להוליא מרשותו לרשות חצירו בלא עירוב שהחצירות כל אחת רשות לעצמה והמבוי רשות לכולן והצריכו בו שימוף להשתמך כל החצירות צפת או ציין ולהניח השימוף בלחת מן החצירות. ולפי שאין לו מחילה רביעית וקרוב הוא להיות דומה לרשות הרבים הצריכו היכר בראשו הפתוח לרשות הרבים או למי זקוף או קורה מכותל לכותל ואם גזוהה הקורה מעשרים אמה: ימעט. יספיל: אינו צריך. והתם מפרש טעמא: סוכה מדאורייתא. דעשרים אמה דילה ילפינן מדאורייתא וקודם שנשנית המשנה נאמרה שיעורה מסוי: מני פסולה. שייך למיתני זה לשון פסול כלומר לא נעשית כחורה וכהלכה: מבוי. דכוליה מדרבנן דמדאורייתא סגי ליה בשלש מחילות ואינו צריך לקורה זו אלא מדרבנן: מני תקנתא. דלא שייך למיתני זה לשון פסול דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הרי היא תחלת הוראתו ומלותו: ואיבעית אימא בדאורייתא נמי. שייך למימר תקנתא: סוכה דנפיש מיליה. ואין דומין תקנותיהן זו לזו וצריך לשנות הלשון לכל תקנה ומקנה כגון בגזוה ימעט וכשאינה גזוהה יגזיה ושאיין לה שלש דפנות יעשה לה ושחממה מרוזה יוסיף סכך הלכך פסיק ותני פסולה דמני למיכללינהו לכולהו צהן פסולה דקיימאלן (פסחים דף ג:) ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה: מבוי לא נפיש מיליה. צאומה משנה: למען ידעו. עשה סוכה שישצתה ניכרת לך דכתיב ידעו כי צסוכות הושצתי לזימי לישצ. הכי דריש ליה ואע"ג דאין יולא מידי פשוטו ענני כבוד מיהו דרשינן ליה לדרשה: דלא שלטא בה עינא. שאינו רואה את הסכך וסוכה היינו סכך כשמה: וסוכה תהיה ללל. משמע אין סכך אלא העשוי ללל: אלא בלל דפנות. שהלללין מנגיעין זה לזה מתוך גזוה של דפנות ואין צריך סכך. ולקמין מוקי פלוגתייהו לר' זירא בשאין זה אלא ארבע על ארבע דקים להו לרבנן דצחאי שיעורא ליכא כל סכך אלא כל של דפנות:

עשירות קרינן. שני הרים גדולים והשפלה ביניהם ומתוך גזוה ההרים אין חמה זורחת שם בשפלה: דל דפנות ליכא כל סוכה. שחמה צאה מתחת' נמלא שמה בטל: שצעת ימים. סוכה של שצעה ותו לא דהיינו עראי ודייה צמחיות קלות: למעלה מעשרים צריך לעשות יסודותיה וימחיתיה קבועין שלא תפול: עד עשרים אמה דאדם עושה כו'. שפיר דמי דודאי יס בכלל קבע עראי והרי עשה כחורה ועל כרחק לא הקפידה תורה על העראי אלא לשם שיעור לתת לך שיעור בגזוהה שתהא יכולה לעמוד ע"י יחידות עראי: כולה

סוכה פרק ראשון סוכה

ב.

להגין מלהט יום וכו', עד עשרים אמה אדם יושב בצל סוכה הסבך הנמצא בתוך גובה זה, אבל למעלה מעשרים אמה, אין אדם יושב בצל סוכה, אלא בצל דפנות – שצילם מגיעין זה לזה מתוך גובהן של דפנות ואין

נריך סכך, ולקמן מוקי פלוגתייהו של חכמים ורבי יהודה לר' זירא נשאין זה אלא ארבע על ארבע, דקיס להו לרבנן דנחאי שיעורא ליכא כל סכך אלא כל של דפנות, אבל בסוכה גדולה מכך אפילו מעט, לא יגיעו צילי הדפנות מצד אל צד ויהיה צל גם מהסכך:

א"ל אביי שואל אביי את רבי זירא אלא מעתה העושה סוכתו בעשרות קרנים – שני הרים גדולים והשפלה ביניהם ומתוך גובה ההרים אין חמה זורחת שם נשפלה: כי צל ההרים נוגעים אחד בשני, האם נאמר הכי נמי דלא הוי סוכה כשירה כשעושה בעמק בין ההרים.

א"ל מתרץ רבי זירא התם דל אם תוציא משם את ההרים עשרות קרנים איכא יהיה צל סוכה, אבל הכא כאן בסוכה גבוהה אם דל דפנות ליכא צל סוכה. אם תסיר את הדפנות נראה שחמה נאה מתחמת מתחת לסכך נמלא שמה צל: שנקראת סוכה על שם הסכך המיצל, וכאן אין צל סוכה.

ורבא אמר – מהכא (ויקרא כג-מב) בסוכות תשבו שבעת ימים – סוכה של שבעה המיועדת וראויה לשימוש רק לשבעה ימים ומו לא דהיינו עראי לזמן קצר ולא לקביעות זמן ארוכה ודייה ומספיק לבנותה זמנית קלות: שאי אפשר לעשות מהם קיר שיכול לעמוד בגובה רב, וזה מה שכיוון נותן התורה שאמרה תורה – כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי, עד עשרים אמה אדם עושה דירתו עראי, למעלה מעשרים אמה – נריך לעשות יסודותיה ומחיצותיה קבועין שלא תפול: ובגובה הרי אין אדם עושה דירתו דירת עראי, אלא חייב לבנותה בחזק שהיא בעין דירת קבע.

א"ל אביי שואל אביי את רבא אלא מעתה עשה מחיצות של ברזל שזה הדרך לבנות דירת קבע וסיכך על גבן, הכי נמי דלא הוי סוכה, והרי בוודאי קיימא לן שיש לזה

דין סוכה כשירה.

א"ל מתרץ רבא הכי קאמינא לך עד כ' אמה דאדם עושה וכו' דירת עראי כי עביד ליה דירת קבע נמי נפיק – שפיר דמי זה נכון שיהיה כשר כשבונה מדפנות של ברזל סוכה עד עשרים דולאי יש בכלל קצת עראי שאפשר לאדם לבנות דבר המיועד לזמן קצר ועראי באופן המיועד לבניין של קבע והרי עשה כמורה, ועל כרחק לא הקפידה תורה

סוכה, ורבי יהודה מכשיר. בגמרא (י) מפרש פלוגתייהו: ושאינה גבוהה עשרה. בגמרא (י) מפרש טעמא: שלש דפנות.

נמי בגמרא (י) יליף להו: ושחממה מרובה מלפסה. המועט צטל ברוב והרי הוא כמי שאינו ועל שם הסכך קרויה סוכה: גב' מצוי שהוא גבוה. מצוי שהוא סתום משלש נדדן וראשו פתוח לרשות הרבים וחצירות פתוחות לו ויואלות ואלות לרשות הרבים הרי הוא רשות היחיד לבני חצירות ואסרו חכמים להוציא מרשותו לרשות חצירו בלא עירוב שהחצירות כל אחת רשות לעצמה והמצוי רשות לכולן והאריכו בו שיחם להשתמך כל החצירות בפת או ציין ולהניח השיחם בלחת מן החצירות. ולפי שאין לו מחילה רביעית וקרוב הוא להיות דומה לרשות הרבים האריכו היכר בראשו הפתוח לרשות הרבים או לחי זקוף או קורה מכותל לכותל ואם גבוהה הקורה מעשרים אמה: ימעט. יספיל: אינו לריך. והתם מפרש טעמא: סוכה מדאורייתא. דעשרים אמה דילה ילפינן מדאורייתא וקודם שנשנית המשנה נאמרה שיעורה מסוי: פני פסולה. שייך למיתני זה לשון פסול כלומר לא נעשית כמורה וכהלכה: מצוי. דכוליה מדרבנן דמדאורייתא סגי ליה בשלש מחילות ואינו נריך לקורה זו אלא מדרבנן: פני פסולה. דלא שייך למיתני זה לשון פסול דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הרי היא תחלת הוראתו ומלכותו: ואיננו איתא בדאורייתא נמי. שייך למימר תקנתא: סוכה דנפיש מילפסה. ואין דומין תקנותיהן זו לזו ונריך לשנות הלשון לכל תקנה ותקנה כגון בגבוהה ימעט וכשאינה גבוהה יגביה ושאין לה שלש דפנות יעשה לה ושחממה מרובה יוסיף סכך הלכך פסיק ותני פסולה דמאי למיכללינהו לכולהו בהך פסולה דקיימא לן (פסחים דף ג:) ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה: מצוי לא נפיש מילפסה. בלוחה משנה: למען ידעו. עשה סוכה ששיבתה ניכרת לך דכתיב ידעו כי בסוכות הושבתי צויתי לישב. הכי דריש ליה ואע"ג דאין יולא מידי פשוטו דהיקף ענני כבוד מיהו דרשינן ליה לדרשה: דלא שנטא זה עינא. שאינו רואה את הסכך וסוכה היינו סכך כשמה: וסוכה תהיה ללל. משמע אין סכך אלא העשוי ללל: אלא בלל דפנות. שהללן מגיעין זה לזה מתוך גובהן של דפנות ואין נריך סכך. ולקמן מוקי פלוגתייהו לר' זירא נשאין זה אלא ארבע על ארבע דקיס להו לרבנן דנחאי שיעורא ליכא כל סכך אלא כל של דפנות:

עשרות קרנים. שני הרים גדולים והשפלה ביניהם ומתוך גובה ההרים אין חמה זורחת שם נשפלה: דל דפנות ליכא כל סוכה. שחמה נאה מתחמת נמלא שמה צל: שבעה ימים. סוכה של שבעה ומו לא דהיינו עראי ודייה זמנית קלות: למעלה מעשרים. נריך לעשות יסודותיה קבועין שלא תפול: עד עשרים אמה דאדם עושה כו'. שפיר דמי דולאי יש בכלל קצת עראי והרי עשה כמורה ועל כרחק לא הקפידה תורה על העראי אלא לשם שיעור לתת לך שיעור בגובהה שתהא יכולה לעמוד ע"י יחידות עראי: כולוה

סוכה פרק ראשון סוכה

ב.

תורה על הערלי, אלא לשם שיעור בלבד לכת לך שיעור בגובהה, שמהא יכולה לעמוד על ידי יתדות ערלי וזה יתכן רק עד עשרים אמה: למעלה מכ' אמה דאדם עושה דירתו קבע, ואין אפשרות בגובה זה לבנות ארעי כי עביד ליה דירת ערלי ובדוחק יוכל לעמוד נמי לא נפיק ידי חובתו.

סוכה, ורבי יהודה מכשיר. בגמרא^א מפרש פלוגתייהו: ושאינה גבוהה עשרה. בגמרא^ב מפרש טעמא: שלש דפנות. נמי בגמרא^ג יליף להו: ושחממה מרובה מלמטה. המועט בטל כרוב והרי הוא כמי שאינו ועל שם הסך קרויה סוכה: גמ' מבוי שהוא גבוה. מבוי שהוא סתום משלש נדדן וראשו פתוח לרשות הרבים וחצירות פתוחות לו ויואלות וצלות לרשות הרבים הרי הוא רשות היחיד לבני חצירות ואסרו חכמים להוציא מרשותו לרשות חצירו בלא עירוב שהחצירות כל אחת רשות לעצמה והמבוי רשות לכולן והצריכו בו שימח להשתתף כל החצירות בפת או ציין ולהניח השימח בלחם מן החצירות. ולפי שאין לו מחילה רביעית וקרוב הוא להיות דומה לרשות הרבים הצריכו היכר בראשו הפתוח לרשות הרבים או לחי זקוף או קורה מכותל לכותל ואם גבוהה הקורה מעשרים אמה: ימעט. ישפיל: אינו לריד. והתם מפרש טעמא: סוכה מדאורייתא. דעשרים אמה דילה ילפינן מדאורייתא וקודם שנשנית המשנה נאמרה שיעורה מסוי: מני פסולה. שייך למתני זה לשון פסול כלומר לא נעשית כתורה וכהלכה: מבוי. דכוליה מדרבנן דמדאורייתא סגי ליה בשלש מחילות ואינו צריך לקורה זו אלא מדרבנן: מני תקנתא. דלא שייך למתני זה לשון פסול דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הרי היא תחלת הוראתו ומלותו: ואיצטעק אימא בדאורייתא נמי. שייך למימר תקנתא: סוכה דנפיש מילתא. ואין דומין תקנותיהן זו לזו וצריך לשנות הלשון לכל תקנה ותקנה כגון בגבוהה ימעט וכשאינה גבוהה יגביה ושאין לה שלש דפנות יעשה לה ושחממה מרובה יוסיף סך הלכך פסיק ותני פסולה דמאי למיכלליהו לכולהו דהך פסולה דקיימא לן (פסחים דף ג:) ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה: מבוי לא נפיש מילתא. בלחם משנה: למען ידעו. עשה סוכה שישבתה ניכרת לך דכתיב ידעו כי בסוכות הושבתי אותי לישראל. הכי דריש ליה ואע"ג דאין יולא מידי פשוטו דהיקף ענני כבוד מיהו דרשינן ליה לדרשה: דלא שלטא בה עינא. שאינו רואה את הסך וסוכה היינו סך כשמה: וסוכה תהיה ללל. משמע אין סך אלא העשוי ללל: אלא בלל דפנות. שהללן מנגיעין זה לזה מתוך גובהן של דפנות ואין צריך סך. ולקמני מוקי פלוגתייהו לר' זירא בשאין זה אלא ארבע על ארבע דקים להו לרבנן דזהאי שיעורא ליכא כל סך אלא כל של דפנות:

עשרות קרנים. שני הרים גדולים והשפלה ביניהם ומתוך גובה ההרים אין חמה זורחת שם בשפלה: דל דפנות ליכא כל סוכה. שחמה בזה מתחתי נמצא שמה בטל: שבעה ימים. סוכה של שבעה ותו לא דהיינו ערלי ודייה במחילות קלות: למעלה מעשרים צריך לעשות יסודותיה^ד ומחילותיה קבועין שלא תפול: עד עשרים אמה דאדם עושה כו'. שפיר דמי דודאי יש בכלל קבע ערלי והרי עשה כתורה ועל כרחק לא הקפידה תורה על הערלי אלא לשם שיעור לכת לך שיעור בגובהה שמהא יכולה לעמוד ע"י יתדות ערלי: כולה

כולהו – הֵן אִמּוֹרָאִי: רַבִּי זִירָא וּרְבָא, [אֲבָל אֲבִי שְׁלָא שָׂאל עַל רַבּוֹ - רַבְה, הַסֵּכִים לְדַעְתּוֹ] כַּרְבָּה לֹא אִמְרִי - דִּילִין מִלְמַעַן יַדְעוּ: הֲהוּא - לֹאן צִידִיעָה דִּישִׁינָת סוֹכָה קֹא אִמְרִי לֹאן צִידִיעוֹת דּוֹרוֹת הַבָּאִין הִיקָן סוֹכוֹת עֲנִי כְּכּוֹד הַנְּעָשָׂה לְאֻצוֹת: לִימוֹת הַמַּשִּׁית. אוֹתָם סוֹכוֹת יֵהְיוּ לְזֵל עֲלֻנָּה וּלְמַסְסוֹר אֲזֵל סוֹכָת מְנוּחָה אִינֵה לְזֵל: פֶּרְסִי. דִּלִּין

הסבך, אלא צידיעות דורות הצאין ידיעת הניסים ביציאת מצרים ובדרך במדבר היקף סוכות ענני כבוד כל הסוכה סככה ודפנותיה המקיפים כפי הנעשה לאבות: וזו ידיעה לדורות היא.

כרבי זירא נמי לא אמרי רבה ורבא ההוא לימות
המשיח הוא דכתיב – אותם סוכות שנאמרו
בפסוק בישעיה יהיו ללל שהוא לעונג ולמסמור
לעתיד לבוא, ומתענגים מצל הסוכה ממש,
אבל סוכת מצוה אינה ללל בשביל להנות מן הצל:

ור' זירא עונה על כך, אם כן לימא קרא וחופה
[וזה התיבה שמסתיים הפסוק הקודם, ובִּקְרָא
יהוה על כל מִכּוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאָהּ עֲנֵן
יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְנֹגַהּ אֵשׁ לְהִבָּה לִילָה בִּי עַל כָּל
כְּבוֹד חֻפָּה: והפסוק יכל להמשיך על אותה
חופה - וחופה] תהיה לַעַל יוֹמָם, ומאי ומדוע
שינה וסוכה תהיה לַעַל יוֹמָם, שמעת מינה
נלמד מכך תרתי - דאין שם סוכה אלא העשויה
לָעַל, דהאיא דימות המשיח משום דעשויה לָעַל להגן
מהחום הגדול שיהיה לרשעים, ועל כן קרויה
סוכה כי השימוש בלשון סוכה סיכוך הוא
בדווקא לַעַל, וחופה היא שם כולל לכל חיפוי
וביסווי, וכפי שרש"י כותב על הפסוק הקודם
ענן יומם ועשן. להגין עליהם מן כי על כל
כבוד. האמור להם תהא החופה שתחופף
שכינתי עליהם ושבע חופות יש כאן ענן ועשן
נוגה אש להבה חופה שכינה.

כרבא נמי לא אמרי רבה ורב זירא משום קושיא דאביי - דעשה מחיצות של צנזל לכוסה שהוא דרך בנין קבע האם תהיה פסולה, ושינויא ותירוצו של רבא שמשמעות השבעה ימים לשיעור הגובה הראוי לבנין ארעי לא משמע להו, הואיל וקרא לאו דוקא עראי נקט, אלא נאמר שהסוכה מיועדת לישיבת שבעה ימים, ולכן לא ילפינן מיניה שיעורא:

שואלת הגמרא כמאן - מהנך אמוראי דלעיל
אזלא הך כו': כמו מי מאלו האמוראים רבא -
רבה - ורב זירא, אזלא הא דאמר יתיישב מה
שאמר ר' יאשיה אמר רב מחלוקת דר' יהודה
ורצנן במשנה בדין סוכה גבוהה מעשרים
אמה: בשאין דפנות מגיעות לסכך ויש ביניהם
הפסק אויר, אבל דפנות מגיעות לסכך אפילו
למעלה מעשרים אמה כשרה.

**כמאן, כרבה – דאמר שהטעם שרבנן פסלו
למעלה מעשרים, משום דלא שלטא בה בלאו**

כולהו כרבה לא אמרי ההוא ידיעה לדורות
היא כרבי זירא נמי לא אמרי ההוא לימות
המשיח הוא דכתיב ור' זירא א"כ לימא קרא
וחופה תהיה לצל יומם ומאי וסוכה תהיה
לצל יומם שמעת מינה תרתי כרבא נמי
לא אמרי משום קושיא דאביי כמאן אזלא
הא דאמר ר' יאשיה אמר רב מחלוקת בשאין
דפנות מגיעות לסכך אבל דפנות מגיעות
לסכך אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה
כמאן כרבה דאמר משום דלא שלטא בה עינא
וכיון דדפנות מגיעות לסכך משלט שלטא
בה עינא כמאן אזלא הא דאמר רב הונא
אמר רב מחלוקת בשאין בה אלא ארבע
אמות על ארבע אמות אבל יש בה יותר
מארבע אמות על ארבע אמות אפי' למעלה
מעשרים אמה כשרה כמאן כרבי זירא דאמר
משום צל הוא וכיון דרויחא איכא צל סוכה
כמאן אזלא הא דאמר רב חנן בר רבה אמר
רב מחלוקת בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו
ורובו ושולחנו אבל מחזקת יותר מכדי ראשו
ורובו ושולחנו אפי' למעלה מעשרים אמה
כשרה כמאן דלא כחד בשלמא דרבי יאשיה
פליגא אדרב הונא ורב חנן בר רבה דאינהו
קא יהבי שעורא במשכא ואיהו לא קא יהיב
שעורא במשכא אלא רב הונא ורב חנן בר
רבה נימא בהכשר סוכה קמיפלגי דמר סבר
הכשר סוכה בארבע אמות ומר סבר הכשר
סוכה במחזקת ראשו ורובו ושולחנו לא דכולי
עלמא הכשר סוכה ראשו ורובו ושולחנו
והכא בהא קמיפלגי דמר סבר במחזקת ראשו
ורובו ושולחנו פליגי אבל יותר מראשו ורובו
ושולחנו ד"ה כשרה ומר סבר מראשו ורובו
ושולחנו עד ד' אמות פליגי אבל יותר מד'
אמות דברי הכל כשרה מיתיבי סוכה שהיא
גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי
יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה
אמר רבי יהודה ⁶מעשה בהילני המלכה
בלוד שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה
והיו זקנים נכנסין ויוצאין לשם ולא אמרו
לה דבר אמרו לו ⁷משם ראייה אשה היתה
ופטורה מן הסוכה אמר להן והלא שבעה
בנים הוו לה ועוד כל מעשיה לא עשתה
אלא על פי חכמים למה לי למיתני ועוד כל
מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים
הכי קאמר להו כי תאמרו בנים קטנים
היו וקטנים פטורין מן הסוכה כיון דשבעה
הוו אי אפשר דלא הוה חד שאינו צריך
לאמו וכי תימרו קטן שאינו צריך לאמו
⁸מדרבנן הוא דמחייב ואיהי בדרבנן לא
משגחה ת"ש ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא
ע"פ חכמים בשלמא למ"ד בשאין דפנות
מגיעות לסכך מחלוקת דרכה של מלכה
לישב בסוכה שאין דפנות מגיעות לסכך

ז' אמרי. דליף מלמען ידעו: **ההוא** א' אמר אלל צידיעות דורות הצאין לאצות: **לימות המשיח.** אותם סוכות סוכת מצוה אינה ללל: **סרפי.** דאין שם סוכה אלל העשויה ללל דההיא דימות המשיח משום דעשויה ללל קרויה סוכה: **משום קושיא דאצי.** דעשה מחיצות של צהול ושינויא לא משמע להו הואיל וקרא לאו דוקא עראי נקט לא ילפינן מיניה שיעורא: **מחא.** מהנך אמוראי דלעיל אולא הך נ': **מחלוקם.** דר' יהודה רבנן: **משלט שלטא עבד עינא.** דרך דפנות דאי טעמא משום עראי הוא או משום אל צדפנות מגיעות לסכך אחאי מודו רבנן: ה"ג **מחלוקם** צשאין צה אלל ארבע אמות על ארבע אמות אלל יש צה יוסר נ': **משום לל.** דאי משום משלט עינא צטפי מד' אמות אפורתאי לא שלטא צה עינא: הכי גרסינן **מחלוקם** צשאיינא **מתוקם** אלל **דדי ראשו נ'.** ואם תאמר קשיא דרצ אדרב אמוראי נייהו ואליצב דרצ: **(ה)** **כמאן דלא כדו.** מהנך דלעיל דפטרסי טעמא דשעריס אמר דאי משום משלט עינא צשעירא דיותר מכדי ראשו ורובו ושלחנו (נמי) לא שלטא וכל נמי ליכא ומחיצות קצב נמי צעיא: **ראשו ורובו.** דרך סעודתן בהסיבה היתה על מטות ומסוכין על ד שמהלם ואין אורכלין וקופין ויושבין כמוו לפיכך הולך לומר ראשו ורובו לאפוקי קטנה שראשו נכנס צה ושלחנו ולא רובו או ראשו ורובו ולא שלחנו: **למשכא.** למשך הסוכה דאמר צין גדולה צין קטנה לא נחלקו אלל צשאין דפנות מגיעות: **אלל רצ הונא ורצ חנן.** דאמרי טעמא דרצ צשעירא דמשכא הוא ומר אמר ד"א ומר אמר ראשו ורובו ושלחנו: **נימא צהכשר סוכה.** צארכה וצרחצה פליגי דתרווייהו אית להו דכי פליגי רבנן סוכה המצומצמת צשעיר הכשר אורץ סוכה פליגי וצטפי מיהא מכשרי אפילו היא צגובה דכיון דרוחא איכא אל סכך או טעמא אחרינא להכשרה דרצ הונא סבר אי אפשר להעמיד מחלוקתן צפחותה מד' אמות דאם כן צלאו צגובה מעשרים אמה פסולה להכשר סוכה צארכצה אמות רצבי דאמר לקמן הכי (דף ג.) **אלל יוסר מדדי ראשו נ'.** שפירה. וטעמא דפסול למעלה מעשרים לא ידיע לן דאמרן לעיל דהך לא כדו: **ומר סבר צכדי ראשו ורובו ושלחנו.** וכן ציותר עד ד' אמות פליגי צגובה וטעמא משום לל אלל ציותר מד' לא פליגי דכיון דרוחא איכא לל: **מיסינ.** להנך אמוראי דפרישו דפלוגתא דמתני' כדמפרש ואזיל: **קטן שאינו צריך לאמו.** אמרינן לקמן (דף מה.) דחייב לחנכו צמנא סוכה: **מדרינן.** שהוקיעו להרגיל את הקטן למנוה שהוא ראוי לה כדי שיהא מחוץ ורגיל למנוה: משום

וכיון דדפנות מגיעות לסכך משלט שלטא בה עינא ראייתו ועל כן עיניו ישוטטו ויגיעו לסכך, ולפיכך שבשירה, לאי טעמא שפסולה משום עראי הוא כר.

שואלת הגמרא כמאן אזלא הא דאמר רב הונא אמר רב ה"ג מחלוקת בשאין זה אלא חרצת אמות על חרצת אמות אזל יש זה יומר כו': מחלוקת רבי יהודה ורבנן בשאין בה בסוכה אלא ארבע אמות על ארבע אמות בלבד, אבל יש בה יותר מארבע אמות על ארבע אמות שהיא סוכה גדולה ורחבה אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה.

כמאן, כרבי זירא – דאמר משום על הוא – דלי משום משלט עינא נטפי מד' אמות פורתא לא שלטא נה עינא: [לגבי טעם ארעי ודאי שאין לומר שרבנן יודו שהרי ככל שגדולה יותר צריכה להיות חזקה יותר, ואמנם לגבי שלטא עינא היה אפשר לומר שאם תהיה גדולה מאוד גם כן יודו רבנן דכשירה דשלטא ביה עינא, ולכן כתב רש"י פורתא דאין סברה דכבר במעט יותר מד' יהיה שלטא עינא] וכיון דרוחא איכא על סוכה בחלק מהסוכה כבר שהיא מעט יותר מארבע על ארבע, וצל דפנות לא מגיע מצד לצד בגלל רוחב הסוכה.

שואלת הגמרא כמאן אזלא הא דאמר רב חנן בר רבה אמר רב **הכי גרסינן מחלוקת נשאינה מחזקת אלא כדי ראשו כו'** ואם תאמר קשיא דרב אדרב בהעמדת המחלוקת בשיעור משך סוכה ארבע אמות או ראשו ורובו, אלא שיש ליישב שרב הונא ורב חנן בר רבה אמוראי נינהו, ואליבא דרב – והם חלקו מה היא שיטת רב:

מחלוקת רבי יהודה ורבנן בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו ושולחנו. דרך סעודתן זהסיבה היתה על מטות ומסובין על 72 שמאלס ואין אוכלין זקופין ויושזין כמונו שאפשר שמקום שראשו נכנס נמצא גם כל גופו ואפשר בששה טפחים על ששה או שבעה, אלא מאחר שמיסב ושובב לפיכך הוצרך לומר ראשו ורובו וגם שולחנו, שהוא שבעה על שבעה, לאפוקי קטנה שיעור קטן משבעה על שבעה טפחים, שראשו נכנס זה ושלחנו, שיש מקום לשולחן ולראשו ולא רובו, או שיש מקום לראשו ורובו ולא שלחנו: אבל מחזקת יותר מכדי ראשו ורובו ושולחנו אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה.

כמאן דלא כחד. מהנך דלעיל דמפרשי טעמא דפסול לעשרים אמה, דאי משום שצריך משלט עינא, הרי גם סוכה שתהיה גדולה נשיעורא

כולנו. הנך אמוראי: כרבה לא אמרי. דליף מלמען ידעו: הווא. לאו בדיעה דשיבת סוכה קא אמר אלא בדיעות דורית הבאין היקף סוכות ענני כבוד הנעשה לאבות: לימוס המשיח. אותם סוכות יהיו לכל לעונג ולמקמור אבל סוכת מזה אינה לכל: סרסי. דאין שם סוכה אלא העשויה לכל דההיא

דימוס המשיח משום דעשויה לל
קרויה סוכה: משום קושיא דאביי.
דעשה מחילות של צרור ושנייה לא
משמע נהו הוואל וקרא לאו דוקא
עראי נקט לא ילפינן מניה שיעורא:
כמאן. חסד ומורא דעליל אולא רב
כו'. מחלוקה. דר' יהודה ור' יוחנן

משלט שלטא בה עינא. דרך דפנות
לחי טעמא משום עראי הוא או משום
לל דפנות מגיעות לסכך אחאי מודו
רבנן: ה"ב מחלוקת בשאין בה אלא
ארבע אמות על ארבע אמות אבל
יש בה יותר ע"א. משום לל. דחי
משום משלט עראי צטפי מדי' דחי
אפורמאלי לא שלטא בה עינא: הכי

גרכין מחלוקם בשאיהם מחוקם אלה
כדי ראשו כו'. וסא מאמר קשיא דרז
אדרב אמוראי ניהו ואליבא דרב:
(ה) כמאן דלא כחד. מהנך ללעיל
דמפרשי טעמא דעשרא אמה דאי
משום משלו עינא דשיעורא דיותר
מכדי ראשו ורובו ואלחנו (כמי) לא שטא
ול נמי לירא ומהלכין דתו ונמי דנא:

מזעלה מעשרים אמה
בשלמא דרבי יאשיה
חנן בר רבה דאינהו
א ואיהו לא קא יהיב
רב הונא ורב חנן בר
רבי הונא דאמר רב

למשאל. למשך הסוכה דלמר בין גדולה בין קטנה לא נחלקו אלא בשאין דפנות מגיעות: **אלא רב הוה ורב חנן.** דלמרי טעמא דרבנן שיעורא דמשכא הוא ומר אמר **ד"א** ומר אמר **ראש** ורובו ושלמנו: **נימא בהכשר סוכה.** בצרכה וצרכה פליגי

דמרווייהו אית להו דכי פליגי רבנן
בסוכה המזומנמת צשיעור הכשר
אורכ סוכה פליגי ונפטי מיהא מכשרי
אפילו היא גבוהה דכין דריוחא איכא
זל סך או טעמא אחרינא להכשירה
דרז הונא סבר אי אפשר להעמיד
מתחוקקן צפחותה מד' אמות דלא כן
בלאו גבוהה מעשרים אמה פסולה

ד'הכשר סוכה צאדצב אמונת כרדי
דאמיר לקמן הכי (דף ג.) אצל יוסף
מנדי ראשו כו' כשירה. וטעמא
דפסול למעלה מעשרים לא ידיע לן
כדאמין לעיל דהך לא כחד: ומר
סנר צנדי ראשו ורובו ושלמנו. וכן

תאמרו בנים קטנים
הסוכה כיון דשבעה
בהו חד שאינו צריך
שאינו צריך לאמו
: ואיהי בדרבנן לא
עשיה לא עשתה אלא
למ"ד בשאין דפנות
ת דרכה של מלכה
פנות מיוויות לחד

כולהו כרבה לא אמרי ההוא ידעה לדורות
היא כרבי זירא נמי לא אמרי ההוא לימות
המשיח הוא דכתיב ור' זירא א"כ לימא קרא
וחופה תהיה לצל יומם ומאי וסוכה תהיה
לצל יומם שמעת מינה תרתי כרבא נמי
לא אמרי משום קושיא דאביי כמאן אזלא
הא דאמר ר' יאשיה אמר רב מחלוקת בשאין
דפנות מגיעות לסכך אבל דפנות מגיעות
לסכך אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה
כמאן כרבה דאמר משום דלא שלטא בה עינא
וכיון דדפנות מגיעות לסכך משלט שלטא
בה עינא כמאן אזלא הא דאמר רב הונא
אמר רב מחלוקת בשאין בה אלא ארבע
אמות על ארבע אמות אבל יש בה יותר
מארבע אמות על ארבע אמות אפי' למעלה
מעשרים אמה כשרה כמאן כרבי זירא דאמר
משום צל הוא וכיון דרויחא איכא צל סוכה
כמאן אזלא הא דאמר רב חנן בר רבה אמר
רב מחלוקת בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו
ורובו ושולחנו אבל מחזקת יותר מכדי ראשו
ורובו ושולחנו אפי' למעלה מעשרים אמה
כשרה כמאן דלא כחד בשלמא דרבי יאשיה
פליגא אדרב הונא ורב חנן בר רבה דאינהו
קא יהבי שעורא במשכא ואיהו לא קא יהיב
שעורא במשכא אלא רב הונא ורב חנן בר
רבה נימא בהכשר סוכה קמיפלגי דמר סבר
הכשר סוכה בארבע אמות ומר סבר הכשר
סוכה במחזקת ראשו ורובו ושולחנו לא דכולי
עלמא הכשר סוכה ראשו ורובו ושולחנו
והכא בהא קמיפלגי דמר סבר במחזקת ראשו
ורובו ושולחנו פליגי אבל יותר מראשו ורובו
ושולחנו ד"ה כשרה ומר סבר מראשו ורובו
ושולחנו עד ד' אמות פליגי אבל יותר מד'
אמות דברי הכל כשרה מיתבי סוכה שהיא
גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי
יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה
אמר רבי יהודה ⁶מעשה בהילני המלכה
בלוד שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה
והיו זקנים נכנסין ויוצאין לשם ולא אמרו
לה דבר אמרו לו ⁷משם ראייה אשה היתה
ופטורה מן הסוכה אמר להן והלא שבעה
בנים הוו לה ועוד כל מעשיה לא עשתה
אלא על פי חכמים למה לי למיתני ועוד כל
מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים
הכי קאמר להו כי תאמרו בנים קטנים
היו וקטנים פטורין מן הסוכה כיון דשבעה
הוו אי אפשר דלא הוו חד שאינו צריך
לאמו וכי תימרו קטן שאינו צריך לאמו
⁸מדרבנן הוא דמחייב ואיהי בדרבנן לא
משגחה ת"ש ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא
ע"פ חכמים בשלמא למ"ד בשאין דפנות
מגיעות לסכך מחלוקת דרכה של מלכה
לישב בסוכה שאין דפנות מגיעות לסכך

דיותר מכדי ראשו ורובו ושלחנו (נמי) לא שלטא ביה עינא, ומשום שצריך לל מהסבך, גם בסוכה מעט גדולה יותר נמי ליכא גם לא יהיה צל סוכה, ומשום הטעם דצריך שיהיה דירת עראי, גם סוכה קטנה אי אפשר

לבנותה עראי ומחילות קצע נמי צעיא משום שגבוהה עשרים צריכה דפנות חזקות של קבע:

מניחה הגמרא בשלמא דרבי יאשיה פליגא אדרב הונא ורב חנן בר רבה דאינהו קא יהבי שעורא במשכא דהם נתנו שיעור בגודל הסוכה ארבע על ארבע או כדי ראשו ורובו ושלחנו, ואיהו ורבי יאשיה לא קא יהיב שעורא במשכא למשכא. משך הסוכה, דאמר לפרש המחלוקת בכל סוכה צין גדולה צין קטנה, כשהדפנות מגיעות לסכך יודו חכמים שבשירה ולא נחלקו אלא בשאין דפנות מגיעות:

אלא רב הונא ורב חנן בר רבה. דלמרי טעמא דרצנן לפסול סוכה גבוהה מעשרים תלוי צשיעורא דמשכא הוא ומר אמר ד"א ומר אמר ראשו ורובו ושלחנו: נימא בהכשר סוכה קמיפלגי דמר סבר הכשר סוכה בארבע אמות – צארכה וצרחצה פליגי – נאמר שהם חולקים בשיעור אורך ורוחב הסוכה דתרווייהו אית להו ששניהם סוברים דכי פליגי רצנן ורבי יהודה צסוכה המנומלממת צשיעור הכשר אורך סוכה וכל אחד לשיטתו מה הוא גודל סוכה בשירה, ובוה פליגי שאם גבוהה מעשרים פסולה וצטפי מיהא מכשרי אפילו היא גבוהה לכיון דרוחא אפשר לומר לדוגמא דאיכא לל סכך או טעמא אחרינא להכשירה.

ושיטתם היא כך דרצ הונא סבר אי אפשר להעמיד מחלוקתן של רבי יהודה ורבנן צפחותה מד' אמות, דאם כן צלאו גבוהה מעשרים אמה פסולה דהכשר סוכה צארכצה אמות כרצי דאמר לקמן הכי (דף ג.) ומר סבר הכשר סוכה במחזקת ראשו ורובו ושלחנו ולכן יכול להעמיד את המחלוקת של רבי יהודה ורבנן בסוכה מצומצמת בשיעור ראשו ורובו ושלחנו שבעה על שבעה.

דוחה הגמרא לא דכולי עלמא הכשר סוכה ראשו ורובו ושלחנו וההלכה כך נפסקת בשיעור סוכה בשירה היא משבעה על שבעה טפחים, והכא בהא קמיפלגי, דמר סבר רב חנן בר רבה במחזקת ראשו ורובו ושלחנו פליגי אבל יותר מכדי ראשו ורובו ושלחנו דברי הכל כשרה ולפי זה שמחלוקתם של רבי יהודה ורבנן במשנה היא רק בסוכה מצומצמת, ובמעט יותר יודו חכמים שבשירה, טעמא דפסול למעלה מעשרים במצומצמת דווקא לא ידיע לן כדאמרן לעיל דהך לא כמד: ומר סבר רב הונא מראשו ורובו ושלחנו

כולהו כרבה לא אמרי ההוא ידיעה לדורות היא כרבי זירא נמי לא אמרי ההוא לימות המשיח הוא דכתיב ור' זירא א"כ לימא קרא וחופה תהיה לצל יומם ומאי וסוכה תהיה לצל יומם שמעת מינה תרתי כרבה נמי לא אמרי משום קושיא דאביי כמאן אזלא הא דאמר ר' יאשיה אמר רב מחלוקת בשאין דפנות מגיעות לסכך אבל דפנות מגיעות לסכך אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן כרבה דאמר משום דלא שלטא בה עינא וכיון דדפנות מגיעות לסכך משלט שלטא בה עינא כמאן אזלא הא דאמר רב הונא אמר רב מחלוקת בשאין בה אלא ארבע אמות על ארבע אמות אבל יש בה יותר מארבע אמות על ארבע אמות אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן כרבי זירא דאמר משום צל הוא וכיון דרוחא איכא צל סוכה כמאן אזלא הא דאמר רב חנן בר רבה אמר רב מחלוקת בשאין אלא ארבע אמות ורובו ושלחנו אבל מחזקת אלא כדי ראשו ורובו ושלחנו אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן דלא כחד בשלמא דרבי יאשיה פליגא אדרב הונא ורב חנן בר רבה דאינהו קא יהבי שעורא במשכא ואיהו לא קא יהיב שעורא במשכא אלא רב הונא ורב חנן בר רבה נימא בהכשר סוכה קמיפלגי דמר סבר הכשר סוכה בארבע אמות ומר סבר הכשר סוכה במחזקת ראשו ורובו ושלחנו לא דכולי עלמא הכשר סוכה ראשו ורובו ושלחנו והכא בהא קמיפלגי דמר סבר במחזקת ראשו ורובו ושלחנו פליגי אבל יותר מראשו ורובו ושלחנו ד"ה כשרה ומר סבר מראשו ורובו ושלחנו עד ד' אמות פליגי אבל יותר מד' אמות דברי הכל כשרה מיתבי סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה א"אמר רבי יהודה צמעשה בהילני המלכה בלוד שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה והיו זקנים נכנסין ויוצאין לשם ולא אמרו לה דבר אמרו לו צמשם ראייה אשה היתה ופטורה מן הסוכה אמר להן והלא שבעה בנים הוו לה ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים למה לי למיתני ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים הכי קאמר להו כי תאמרו בנים קטנים היו וקטנים פטורין מן הסוכה כיון דשבעה הוו אי אפשר דלא הוו בהו חד שאינו צריך לאמו וכי תימרו קטן שאינו צריך לאמו מדרבנן הוא דמחייב ואיהי בדרבנן לא משגחה ת"ש ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא ע"פ חכמים בשלמא למ"ד בשאין דפנות מגיעות לסכך מחלוקת דרבה של מלכה לישב בסוכה שאין דפנות מגיעות לסכך משום

כולהו. הנך אמוראי: כרבה לא אמרי. דליף מלמען ידעו: ההוא. לאו צדיעה דישבת סוכה קא אמר אלא צדיעות דורות הבאין היקף סוכות ענני כבוד הנעשה לצבות: לימות המשיח. אותם סוכות יהיו לל לעונג ולמסמור אצל סוכת מצוה אינה לל: פרהי. דאין שם סוכה אלא העשויה לל דהיא דיומת המשיח משום דעשויה לל קרויה סוכה: משום קושיא דאביי. דעשה מחילות של צרול ושינויא לא משמע להו הוואיל וקרא לאו דוקא עראי נקט לא ילפינן מיניה שיעורא: כמאן. מהנך אמוראי דלעיל אולא הך כו': מחלוקת. דר' יהודה ורבנן: משלט שלטא צה עינא. דרך דפנות דאי טעמא משום עראי הוא או משום לל צדפנות מגיעות לסכך אמאי מודו רבנן: ה"ג מחלוקת בשאין צה אלא ארבע אמות על ארבע אמות אצל יש צה יותר כו': משום לל. דאי משום משלט עינא צטפי מד' אמות אפורתא: לא שלטא צה עינא: הכי גרסינן מחלוקת בשאין מחזקת אלא כדי ראשו כו'. ואם תאמר קשיא דרצ אדרב אמוראי נינהו ואליצא דרצ: (א) כמאן דלא כחד. מהנך דלעיל דמפרשי טעמא דעשרים אמה דאי משום משלט עינא צשיעורא דיותר מכדי ראשו ורובו ושלחנו (נמי) לא שלטא וכל נמי ליכא ומחילות קצע נמי צעיא: ראשו ורובו. דרך סעודתן צהסיבה היתה על מטות ומסובין על ד ששאלם ואין אוליצין וקופין ויושבין כמונו לפיך הולך לומר ראשו ורובו לאפוקי קטנה שראשו נכנס צה ושלחנו ולא רובו או ראשו ורובו ולא שלחנו: למשכא. למשך הסוכה דאמר צין גדולה צין קטנה לא נחלקו אלא בשאין דפנות מגיעות: אלא רב הונא ורב חנן. דלמרי טעמא דרצנן צשיעורא דמשכא הוא ומר אמר ד"א ומר אמר ראשו ורובו ושלחנו: נימא צהכשר סוכה. צארכה וצרחצה פליגי דתרווייהו אית להו דכי פליגי רצנן צסוכה המנומלממת צשיעור הכשר אורך סוכה פליגי וצטפי מיהא מכשרי אפילו היא גבוהה לכיון דרוחא איכא לל סכך או טעמא אחרינא להכשירה דרצ הונא סבר אי אפשר להעמיד מחלוקתן צפחותה מד' אמות דאם כן צלאו גבוהה מעשרים אמה פסולה דהכשר סוכה צארכצה אמות כרצי דאמר לקמן הכי (דף ג.) אצל יוסר מכדי ראשו כו' כשירה. וטעמא דפסול למעלה מעשרים לא ידיע לן כדאמרן לעיל דהך לא כחד: ומר סבר צדי ראשו ורובו ושלחנו. וכן ציותר עד ד' אמות פליגי צגובה וטעמא משום לל אצל ציותר מד' לא פליגי דכיון דרוחא איכא לל: מסיגי. להנך אמוראי דפרישו דפלוגתא דמתני' כדמפרש ואזיל: קטן שאינו צריך לאמו. אמרינן לקמן (דף כח.) דחייב לחנו צמלות סוכה: מדרבנן. שהזקיקו להרגיל את הקטן למצוה שהוא ראוי לה כדי שיהא מחונך ורגיל למצוה: משום

עד ד' אמות פליגי אבל יותר מד' אמות דברי הכל כשרה – ומר סבר כדרי ראשו ורובו ושלחנו גם בשיעור המצומצם וכן ביותר עד ד' אמות פליגי רבי יהודה ורבנן בגובה סכך למעלה מעשרים, וטעמא משום כל ברבי זירא, אבל ביותר מד' לא פליגי דכיון דרויחא איכא כל:

מיתבי להנך אמוראי רב יאשיה רב חנן בר רבה ורב הונא דפרישו דפלוגמא דמתני' כדמפרש ואזיל אחר הסבר הברייטא בהמשך הגמרא [בדף ג' ע"א] סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה, ורבי יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה ואפילו יותר [כדאמרי אינשי], אמר רבי יהודה מעשה בחילוי המלכה מבית חשמונאי (רש"י ב"ב יא:): בלוד, שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה, והיו זקנים נכנסין ויוצאין לשם ולא אמרו לה דבר, אמרו לו משם ראייה אשה היתה ופטורה מן הסוכה, אמר להן והלא שבעה בנים הוו לה, ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים.

שואלת הגמרא להסבר הברייטא - למה לי למיתני ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים, שהרי בשבעה בנים יש ביניהם גם גדולים החייבים בסוכה.

עונה הגמרא הכי קאמר להו כי תאמרו שכל השבעה בנים קטנים היו, וקטנים פטורין מן הסוכה, כיון דשבעה הוו אי אפשר דלא הוי בהו חד שאינו צריך לאמו, ולא שייך שכולם יהיו עדיין מתחת גיל ארבע חמש [עירובין לב:]: שהם פטורים לגמרי אף מדין חינוך, וכי תימרו קטן שאינו צריך לאמו. אמרינן לקמן (דף כח.) דחייב לחנכו צממות סוכה: מדרבנן הוא דמיחייב שהזיקו להרגיל את הקטן למנוה שהוא ראוי לה מה שאין בן תפילין דאינו יכול לשמרם כראוי, ומרגילים אותו כדי שיהא מחונך ורגיל למנוה: ואיחי הילני המלכה בדרבנן לא משגחה, ת"ש ולכן מוסיף ואומר ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא ע"פ חכמים שכן הקפידה על דרבנן ובדין חינוך למצוות.

חוזרת הגמרא למיתבי מהברייטא - בשלמא למ"ד רב יאשיה בשאין דפנות מגיעות לסכך ובאופן זה העמיד את מחלוקת רבי יהודה ורבנן במשנה, כך גם בברייטא שהרי דרכה של מלכה לישיב בסוכה שאין דפנות מגיעות לסכך.

כולהו כרבה לא אמרי ההוא ידיעה לדורות היא כרבי זירא נמי לא אמרי ההוא לימות המשיח הוא דכתיב ור' זירא א"כ לימא קרא וחופה תהיה לצל יומם ומאי וסוכה תהיה לצל יומם שמעת מינה תרתי כרבה נמי לא אמרי משום קושיא דאבוי כמאן אזלא הא דאמר ר' יאשיה אמר רב מחלוקת בשאין דפנות מגיעות לסכך אבל דפנות מגיעות לסכך אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן כרבה דאמר משום דלא שלמא בה עינא וכיון דדפנות מגיעות לסכך משלט שלמא בה עינא כמאן אזלא הא דאמר רב הונא אמר רב מחלוקת בשאין בה אלא ארבע אמות על ארבע אמות אבל יש בה יותר מארבע אמות על ארבע אמות אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן כרבי זירא דאמר משום צל הוא וכיון דרויחא איכא צל סוכה כמאן אזלא הא דאמר רב חנן בר רבה אמר רב מחלוקת בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו ושלחנו אבל מחזקת יותר מכדי ראשו ורובו ושלחנו אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן דלא כחד בשלמא דרבי יאשיה פליגא אדרב הונא ורב חנן בר רבה דאינהו קא יהבי שעורא במשכא ואיהו לא קא יהיב שעורא במשכא אלא רב הונא ורב חנן בר רבה נימא בהכשר סוכה קמיפליג דמר סבר הכשר סוכה בארבע אמות ומר סבר הכשר סוכה במחזקת ראשו ורובו ושלחנו לא דכולי עלמא הכשר סוכה ראשו ורובו ושלחנו והכא בהא קמיפליג דמר סבר במחזקת ראשו ורובו ושלחנו פליגי אבל יותר מראשו ורובו ושלחנו ד"ה כשרה ומר סבר מראשו ורובו ושלחנו עד ד' אמות פליגי אבל יותר מד' אמות דברי הכל כשרה מיתבי סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה אמר רבי יהודה מעשה בחילוי המלכה בלוד שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה והיו זקנים נכנסין ויוצאין לשם ולא אמרו לה דבר אמרו לו משם ראייה אשה היתה ופטורה מן הסוכה אמר להן והלא שבעה בנים הוו לה ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים למה לי למיתני ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים הכי קאמר להו כי תאמרו בנים קטנים היו וקטנים פטורין מן הסוכה כיון דשבעה הוו אי אפשר דלא הוי בהו חד שאינו צריך לאמו וכי תימרו קטן שאינו צריך לאמו מדרבנן הוא דמיחייב ואיחי בדרבנן לא משגחה ת"ש ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא ע"פ חכמים בשלמא למ"ד בשאין דפנות מגיעות לסכך לישיב בסוכה שאין דפנות מגיעות לסכך משום

כולהו. הנך אמוראי: כרבה לא אמרי. דליף מלמען ידעו: ההוא. לאו צדיעה דשיבת סוכה קא אמר אלף צדיעות דורות הבאין היקף סוכות ענני כבוד הנעשה לצבות: לימות המשיח. אותם סוכות יהיו לכל לעונג ולמסמור אבל סוכת מנוה אינה לכל: פריי. דאין שם סוכה אלף העשויה לכל דהיינו דימות המשיח משום דעשויה לכל קרויה סוכה: משום קושיא דאבוי. דעשה מחילות של כרזל ושינויא לא משמע להו הוואל וקרא לאו דוקא ערפי נקט לא ילפינן מיניה שיעורא: כמאן. מהנך אמוראי דלעיל אזלא הנך כו': מחלוקת. דר' יהודה ורבנן: משלט שלטא בה עינא. דרך דפנות דאי טעמא משום ערפי הווא או משום כל צדפנות מגיעות לסכך אמאי מודו רבנן: ה"ג מחלוקת בשאין בה אלף ארבע אמות על ארבע אמות אבל יש בה יותר כו': משום כל. דאי משום משלט עינא כטפי מד' אמות אפורתא: לא שלטא בה עינא: הכי גרסינן מחלוקת בשאינה מחזקת אלף כדי ראשו כו'. ואם תאמר קשיא דרב אדרב אמוראי נינהו ואליבא דרב: (א) כמאן דלא כחד. מהנך דלעיל דמפרשי טעמא דעשרים אמה דאי משום משלט עינא כשיעורא דיותר מכדי ראשו ורובו ושלחנו (נמי) לא שלטא וכל נמי ליכא ומחילות קבע נמי בעיא: ראשו ורובו. דרך סעודתן בהסיבה היתה על מנות ומסובין על ד' שאלס ואין אולכין וקופין ויושדין כמונו לפיכך הולך לומר ראשו ורובו לפוקי קטנה שראשו נכנס בה ושלחנו ולא רובו או ראשו ורובו ולא שלחנו: למשכא. למשך הסוכה דאמר דין גדולה דין קטנה לא נחלקו אלף בשאין דפנות מגיעות: אלף רב הונא ורב חנן. דאמרי טעמא דרבנן כשיעורא דמשכא הווא ומר אמר ד"ה ומר אמר ראשו ורובו ושלחנו: נימא כהכשר סוכה. כהכשר ובהכשר פליגי דתרווייהו אית להו דכי פליגי רבנן בסוכה המצומצמת כשיעור הכשר אורך סוכה פליגי וצטפי מיהא מכשרי אפילו היא גבוהה דכיון דרויחא איכא כל סכך או טעמא אחרינא להכשירה דרב הונא סבר אי אפשר להעמיד מחלוקתן בפחותה מד' אמות דאם כן בלאו גבוהה מעשרים אמה פסולה דהכשר סוכה בארבע אמות כרבי דאמר לקמן הכי (דף ג.) אלף יוסר מכדי ראשו כו' כשירה. וטעמא דפסול למעלה מעשרים לא ידיע לן כדאמרן לעיל דהך לא כחד: ומר סבר כדרי ראשו ורובו ושלחנו. וכן ביותר עד ד' אמות פליגי בגובה וטעמא משום כל אלף ביותר מד' לא פליגי דכיון דרויחא איכא כל: מסיני. להנך אמוראי דפרישו דפלוגמא דמתני' כדמפרש ואזיל: קטן שאינו צריך לאמו. אמרינן לקמן (דף כח.) דחייב לחנכו צממות סוכה: מדרבנן. שהזיקו להרגיל את הקטן למנוה שהוא ראוי לה כדי שיהא מחונך ורגיל למנוה: משום